

Silvu Faturju v spomin

Slika 1: Silvo Fatur. Vir: Iris Buršič (2008). http://sl.wikipedia.org/wiki/Silvo_Fatur

Želela bi z vami podeliti svoje prvo srečanje s takratnim inšpektorjem za slovenščino, Silvom Faturjem. Ko sem sredi osemdesetih prvo leto poučevala na Srednji ekonomski in družboslovni šoli, me je nekega dne pred učilnico čakal neznan gospod. Ko sem pet minut po zvonjenju pospremila dijake iz učilnice in zaprla vrata, me je ogovoril. Najprej mi je pokroviteljsko pojasnil, da se v času odmora dijakov ne sme zadrževati v učilnici in jim kratiti pravice do odmora, šele nato se mi je predstavil. Takrat ni prišel na inšpekcijski pregled. Potreboval je nekaj dijakov za anketo ...

V naslednjih letih je naš strokovni aktiv vabil na študijska srečanja na ZRSS. Kot svetovalec je bil tak, kot sem ga doživela ob prvem srečanju: znal je biti strog, zahteven, natančen, odločen, dosleden, kritičen, a vedno tudi pokroviteljski, dobronameren in blagohoten, spodbujevalen ...

Kaj je vplivalo na njegovo »pedagoško naravnost«? Mor-da to še najbolje ponazarja odlomek iz njegove knjige študij, esejev in spominov, z naslovom *Okruški*. V *Spominih na zagorsko šolanje* (str. 82–83) lahko beremo:

Pisalo se je leto 1941. In pomnim prvi šolski dan. Na klop sem dobil majhen kartonček, na njem pa narisani dve lepi rdeči češnji in poleg z veliko, lepo izpisano učiteljsko pisavo zapisano: ciliege. Ti dve češnji je bilo treba prerisati, italijansko ime

zanju pa prepisati v zvezek. Se ve, da se takrat nisem spraševal o materinščini, o maternem jeziku, ki ni bil tisti, ki ga je ponujala šola. Počutil sem se imenitno, ker sem postal šolar.

Drugi spomin na začetke šolanja pa se veže na predbožični čas. Učitelj, če se prav spomnim, se je pisal Spatola, je bil menda dobrodušen mož v zrelih letih. V jeziku in slogu, v kakršnem se pripoveduje otrokom pravljice, nam je v nerazumljivem jeziku, a s toplim glasom predstavljal in razlagal figurice jaslic: Jezuščka, Marijo; Jožefa ... in pisani živalski svet, ki sodi zraven. A ta sicer ljubeznivi mož je sedel med nami v črni srajci, s črnim fesom na glavi. In čudna tesnoba je prelivala svetlo predpraznično občutje.

V dveh medvojnih šolskih letih, polnih vsakršnih motenj, sem tako opravil komaj prvi razred. Spričevala se ne spomnim, tudi ne vem, če je sploh bilo. Skrbno pa hranim spričevalo 2. razreda, ki ga je napisal in dne 5. julija 1944 podpisal dolgoletni zagorski župnik Rafael Morel. Bil je strog, asketski mož, a neupogljiv Slovenec. (Kasneje sem odkrival, kaj vse je morali za to svoje slovenstvo prenesti od okupacijskih oblastnikov.) Takoj po razpadu Italije nas je zbral v šoli in nas učil slovenskega branja in pisanja, osnov zemljepisa in zgodovine ... Iz njegove šole znam še danes kot molitvico zdrdrati njegovo zvrstitev glavnih slovenskih rek: Soča, Reka, Pivka, Sava, Drava, Mura. Kasneje sem se zavedel, zakaj je na prvo mesto v nizu glavnih slovenskih rek uvrstil Sočo! Saj je Soča od Gregorčiča sem pomenila Primorcem več ko le reko. Bila je simbol neuklonljivosti in narodnega odpora. Skladno z učnim načelom od bližnjega k daljnemu sta na drugem in tretjem mestu umestni tudi Raka in Pivka. Ne vem, zakaj v nizu ni vsaj še Krke, a vsekakor je gospod Morel z imenovanimi rekami uspel zarisati v našo zavest črto o slovenskem prostoru, v katerem je bila naravno ujeta in objeta tudi Primorska.

Strogo nas je držal kot le kaj ta gospod Morel, bali smo se ga v cerkvi in v šoli in na cesti, a ga hkrati zelo spoštovali. Za staro in mlado je bil nesporna avtoriteta. Včasih pa je svojo strogost zrahljal z duhovitimi domislicami, ki s(m)o si jih potem pripovedovali kot anekdote. Taka je na primer tista o riganju, ki jo je treba zapisati. – Ko smo nekega dne začeli pisati narek, je eden od sošolcev vprašal: »Gospud, na kateri rigi naj zč-nemo?« Z italijansko besedo riga, ki nam je bila v črtanem zvezku bolj domača kot slovenska črta, je gospoda, neuklonljivega Slovenca tako razdražil, da je s trdo besedo in kretnjo

povedal: »So rigali, so, petindvajset let – a ne bodo več!« otroci smo se muzali ob misli na zateglo in hrupno oslovsko riganje.

Ko sem se leta 2007 zaposlila kot svetovalka za slovenščino na Zavodu za šolstvo, sem nekaj let urejala revijo *Slovenščina v šoli*, katere pobudnik in prvi odgovorni urednik je bil Silvo Fatur, za njim pa Sonja Starc. Ob 20-letnici revije sem leta 2016 opravila z njim intervju z naslovom *Pogovor s prvim odgovornim urednikom revije Slovenščina v šoli*.

Izpostavila bi le tri njegove odgovore, ki se navezujejo na omenjeno pedagoško naravnost: Na vprašanje, kakšno bi bilo njegovo sporočilo učiteljem, svetovalcem, bivšim kolegom, je odgovoril: »Ko sem svoje čase pisal zgodbo o Ketteju, očetu učitelju in sinu učencu, sem se poglobil v pedagoško literaturo tistega časa, saj me je zanimalo, kako je takrat delovala šola. Odkril sem, kar so vedeli že stari Rimljani, *Nihil novum sub solis* (Nič novega pod soncem). Vse iste stvari, ki smo jih mi odkrivali kot nove in nujne, so obravnavali z malce drugimi besedami že sto let prej.«

V opisu značilnosti dobrega učitelja je izpostavil dve: da mora učitelj dobro obvladati svojo stroko in da učenca šteje

za osebnost. Ne sme popuščati, ujčkati ga, ampak vzgajati; to pomeni od otroka zahtevati in spoštovati njegovo osebnost. Vse to vpliva na oblike in metode poučevanja, pri katerih naj bo v ospredju komunikacijski pristop, ki omogoča dialog. Njegovo življenjsko vodilo je bilo, da je treba pri vsaki stvari, ki se je lotiš, vztrajati dalj časa. Ne »frfotati od teme do teme«, ampak izbrati temo, nalogo ali področje in pri njej vztrajati.

O zasnovi in vlogi revije v prihodnje pa je dejal: »Ohranjati in utrjevati bo morala jasno in trdno zavest, da slovenščina še nikoli ni imela tako ugodnega in uglednega mesta v družbi evropskih jezikov. Naša materinščina je naša identiteta. Zato je vredna in potrebna naše stalne nege.«

S Silvom Faturjem pravzaprav nisva bila nikoli sodelavca. Srečevala sva se v bolj neformalnih okoliščinah in družajah. Hvaležna sem, da sem bila deležna dolgih razprav o poučevanju, književnosti, ustvarjalnosti ..., njegovih spodbud, nasvetov ...

V Kopru, 15. marca 2023

Knjigarna LIBRIS La libreria LIBRIS

IN MEMORIAM

Vabljeni na večer v slovo častnemu članu
Slavističnega društva Slovenije

SILVU FATURJU

**v sredo, 15. marca 2023,
ob 18h v Knjigarno Libris v Kopru.**

Spominjali se ga bodo Ingrid Celestina, dr. Vida Udovič Medved, dr. Sonja Starc, dr. Zoltan Jan, Mira Hedžet Krkač in Jasna Čebren.

Slavistično društvo Koper in Knjigarna Libris

IN MEMORIAM

Siete cortesemente invitati alla serata per porgere
l'ultimo saluto al socio onorario del Slavistično društvo
Slovenije (Associazione slavistica slovena),

SILVO FATUR

**mercoledì 15 marzo 2023, alle 18:00
presso la Libreria Libris a Capodistria.**

Lo ricorderanno Ingrid Celestina, la dott.ssa Vida Udovič Medved, la dott.ssa Sonja Starc, il dott. Zoltan Jan, Mira Hedžet Krkač e Jasna Čebren.

Slavistično društvo Koper (Associazione slavistica di Capodistria) e la Libreria Libris

